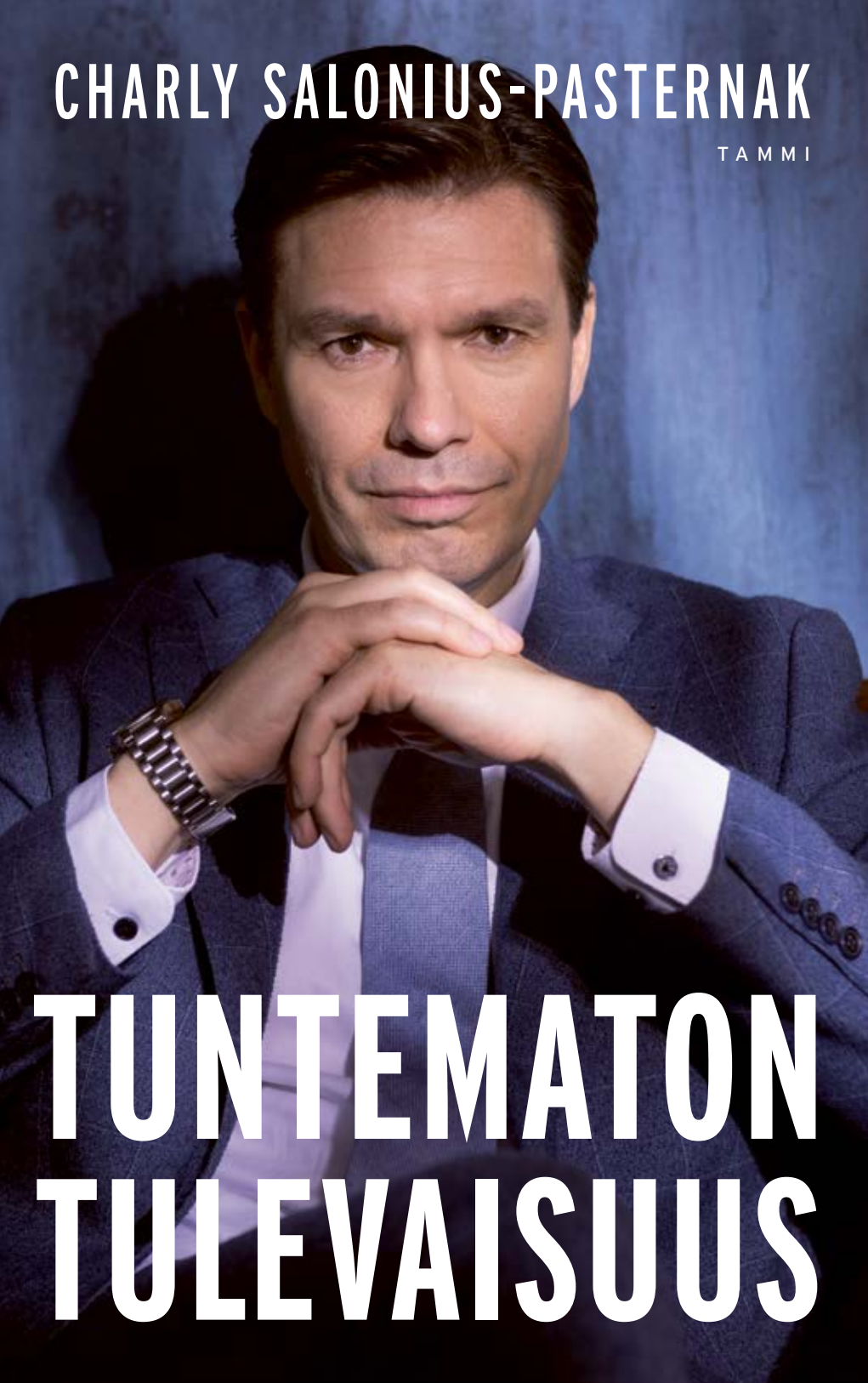

A portrait of a man with dark hair, wearing a dark blue suit, white shirt, and blue tie. He has his hands clasped in front of him and is wearing a metal watch on his left wrist. The background is a textured blue.

CHARLY SALONIEMI-PASTERNAK

TAMMI

TUNTEMATON TULEVAISUUS

Ensimmäinen painos

© Charly Salenius-Pasternak ja Tammi 2025

Taitto: Atte Kalke

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-04-6983-2

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuusasioihin liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

SISÄLLYS

Johdanto	7

I SUURVALTOJEN PELIKENTTÄ 47

1. Suurvaltojen johtajatkin ovat ihmisiä, vahvuuksineen ja heikkouksineen	49
<i>Presidentti Sauli Niinistö</i>	
2. Venäjän nykykehitys on ollut näkyvissä koko 2000-luvun	72
<i>Professori Katri Pynnöniemi</i>	
3. Kiina - haastaja ja monien totuuksien maa	93
<i>Professori Matti Nojonen</i>	

II SUOMEN TURVALLISUUS 117

4. Havaintoja puolustuksen kehittämisestä, asevelvollisuudesta ja johtamisesta	119
<i>Puolustusvoimain komentaja Janne Jaakkola</i>	
5. Tiedustelu muuttuu maailman muutoksessa - miten pysyä relevanttina?	157
<i>Juha Martelius</i>	
6. Suomen täytyy pitää oma tontti kunnossa mutta myös auttaa muita	175
<i>Keskustan puheenjohtaja Antti Kaikkonen</i>	

7. Media ja informaatiovaikuttaminen kaleidoskooppisessa maailmassa 193
Päätoimittaja Petri Korhonen
8. Arktinen amputaatio ja populaatiobiologin näkökulma ympäristökriisiin 215
Arktisen keskuksen johtaja Johanna Ikävalko

III TALOUDELLINEN KILPAILU 231

9. Geotalouden aikakausi ja hybridioperaatiot 233
Economic Security Forumin perustaja Mikael Wigell
10. Yritysten muuttuva toimintalogiikka ja investointien merkitys 262
Amcham Finlandin toimitusjohtaja Alexandra Pasternak-Jackson

IV KANSAINVÄLISET SUHTEET ENNEN JA NYT 287

11. Lähi-idän uskomaton monimutkaisuus ja Jemenin sota 289
Girton Collegen (Cambridge) johtaja ja Arabian tutkija Elisabeth Kendall
12. Me tarvitsemme kansainvälistä oikeutta ja sopimuksia - ne pettävät vain joskus 312
Ulkopoliittisen instituutin ohjelmajohtaja Katja Creutz
13. Strategisen ajattelun tärkeys ja sodankäynnin julmat muutokset 331
Sotahistorioitsija Robert Johnson
14. Globaalin identiteetin tarve 368
Historioitsija Jared Diamond

Johtopäätöksiä 389

Kiitokset 405

JOHDANTO

MIKSI KESKUSTELUKIRJA?

Ihmiskunnan historiassa on monia ajanjaksoja, jolloin on tapahtunut erityisen paljon merkittäviä muutoksia suhteellisen nopeassa tahdissa. Aikalaisten on tällaisten kausien alussa usein vaikea havaita, että muutostahti on poikkeuksellinen – asia selviää yleensä vasta ajan myötä. Tässä kirjassa käytyjen keskustelujen perusteella uskallan kuitenkin sanoa, että me 2020-luvun ihmiset olemme tällaisen ajanjakson alussa.

Ajatellaanpa sitten yksilöitä tai kokonaisia valtioita, jotkut ovat yleensä innokkaita hyötymään meneillään olevista muutoksista, toiset vastustavat niitä, kolmannet puolestaan varoittavat niistä. Muutosten seurauksia on kuitenkin usein vaikea ennustaa, ja niistä voi esittää toisistaan poikkeavia arvioita riippuen siitä, millä aikahorisontilla ja mistä näkökulmista asiaa katsotaan. Tämä pätee yksittäisiin tapahtumiin, kuten sotiin, ja yhtä lailla laajempiin kehityskulkuihin, kuten teknologian kehitykseen. Joka tapauksessa on tärkeää tuntea historiaa: se antaa tämän päivän uutisille ja kokemuksille kontekstin.

Historiaa voi tietenkin oppia kirjoista tai dokumenttisarjoista, mutta myös historiallisissa paikoissa käyminen ja omat elämäkokemukset vuosikymmenien takaa voivat tarjota hyödyllistä kontekstia ja perspektiiviä.

Istanbul oli Helsingin jälkeen ensimmäinen kaupunki, missä asuin. Kouluni oli yli viisisataa vuotta vanhan linnoituksen kupeessa, ja kun linnaa 1450-luvulla rakennettiin, kaupunki oli jo ollut ison imperiumin pääkaupunki reilut 1 100 vuotta. Mitä kaikkea kaupunki onkaan näiden vajaan kahden vuosituhannen aikana nähnyt? Tämä historian syvyys on muistuttanut itseäni aina noista kouluajoista lähtien siitä, että yhteiskuntien historialliset kerrostumat vaikuttavat usein päivänpoliittisiin ja yhteiskunnallisiin päätöksiin – myös turvallisuuspolitiikassa.

Iän ja kokemuksen karttuessa huomaa myös, mitä merkitsee kirjailija Mark Twainin suuhun pantu sutkautus: ”Historia ei toista itseään, mutta se rimmaa.” Vaikka tapahtumat sinänsä eivät siis toistu identtisinä, monet taustatekijät saattavat silti olla verrattavissa toisiinsa. Tämän voi panna merkille vaikkapa pandemioiden, teknologian tai yhteiskuntarakenteiden suhteen. Itselleni ensimmäinen kaupallinen internetbuumi vuosituhannen vaihteessa on jäänyt mieleen eräänä historian rimmauskohtana, sillä olin silloin töissä Amsterdamissa amerikkalaisessa teknologiantutkimusyhtymässä. Se oli paraatipaikka nähdä, miten sadat yritykset ja sadattuhannet kuluttajat pyrkivät ottamaan haltuun uusien teknologioiden ja viestintämahdollisuuksien maailmaa. Silloin esimerkiksi Atlantin ylittävät videokokoukset vaativat paljon järjestelyjä ja tulivat kalliiksi, kun taas nyt ne ovat jokapäiväistä teknologiaa, johon riittää alle sadan euron kännykkä. Noihin aikoihin muistan miettineeni, että mahtavatkohan internetin aikaansaamat massiiviset muutokset toteutua niin nopeasti tai siinä mittakaavassa kuin oma työnantajaniikin ennusti, saatikka sitten ympäri koko maailman. Eikä niin käynytäkään, vaikka muutostahti olikin paikoin hyvin nopeaa. Nyt neljännesvuosisadan jälkeen koen jälleen, kuinka historia rimmaa, kun seuraan tekoälyn

ympärillä pyörivää hypetystä. Tiedän, että joillakin aloilla sen aikaansaama muutos tulee olemaan merkittävää, mutta kehitys tapahtuu epätasaisesti. Jossakin työpaikkoja häviää, toisaalla ilmaantuu uusia. Vaikutukset yhteiskuntiin ovat niin moninaiset, että kenties on perusteltua verrata muutosta parinsadan vuoden taakse teollisen vallankumouksen aikaan, kuten jotkut ovat tehneet.

Jos pyrkimyksenä on ymmärtää maailmaa edes hitusen paremmin, on tärkeää ottaa huomioon erilaisia tulokulmia. Siksi kannattaa keskustella toisten kanssa, lukea ja muilla tavoin ottaa oppia toisten kokemuksista, ajatuksista ja oivalluksista.

Tämä ajatus muodostaa kirjani perustan. Kirjaa varten olen kutsunut älykkäitä ja kokeneita ihmisiä keskustelemaan kanssani asioista, jotka vaikuttavat maailman, Euroopan ja Suomen turvallisuuteen. Yhteensä keskustelukumppaneillani on repeat parisataa vuotta kokemusta kansainvälisen politiikan saralta. Heiltä jos keltä siis on hyvä ammentaa oppeja ja uusia näkökulmia.

Osa kirjan keskusteluista keskittyy vain muutamaan aiheeseen, kun taas toiset sivuavat vaikka kuinka montaa teemaa. Halusin kunnioittaa haastateltavieni asiantuntemusalueita, mikä vaikutti aiheiden valikoitumiseen, kun taas joissakin keskusteluissa jokin aihe vain vei mennessään. Vastavuoroisuuden nimissä esitän keskusteluissa myös omia näkemyksiäni ja kerron kokemuksia ja anekdootteja vuosien varrelta havainnollistamaan käsittelemiämme asioita.

Keskustelujen luonnollinen soljuvuus näkyy siis kirjan luvuissa. Sadoissa tv-keskusteluissa ja asiantuntijapaneeleissa istuneena tiedän, että tällaiset julkiset esiintymiset ovat erilaisia kuin yksityiset, pidemmän kaavan mukaan käydyt keskustelut. Ajatuksenani onkin päästää lukija kulissien taakse seuraamaan aitoja keskusteluja kuin kärpäsenä katossa. Niissä tulee esille

se, mistä presidentti Sauli Niinistö keskustelussamme puhui: kaikki ovat loppujen lopuksi vain ihmisiä.

Vaikka kirjan keskustelut siis virtaavat vapaasti niin kuin juttuhetkillä on tapana, kaikkien niiden taustalla on kuitenkin yleinen viitekehys, joka antaa niille rakenteen. Keskustelut nimittäin pyörivät kolmen trendin ympärillä, jotka vaikuttavat turvallisuuteemme. Seuraavaksi hypätäänkin turvallisuuspolitiikan isoon kuvaan.

TURVALLISUUDEN TRENDIT

Suomen, Euroopan ja maailman turvallisuuteen vaikuttavat sekä päivittäin uutisissa näkyvät yksittäiset tapahtumat että laajemmat kehityskulut. Usein taustalla jylläävät muutokset jäävät päivän uutistulvan alle, mutta pitkällä aikavälillä niiden vaikutus voi kuitenkin olla paljon yksittäisiä tapahtumia merkittävämpi.

Jos laadittaisiin lista kaikista asioista, jotka vaikuttavat suomalaisten turvallisuuteen, se olisi loputtoman pitkä muttei erityisen hyödyllinen. Sitä voisi verrata karttaan, joka on laadittu yksi yhteen todellisuuden kanssa: ongelmana on liika yksityiskohtaisuus. Keskeiset asiat peittyvät vähemmän merkityksellisten yksityiskohtien alle, ja konteksti puuttuu.

Tässä luvussa esittelen maailman turvallisuutta ravisteleville tapahtumille kontekstin, joka on päivänpolitiikkaa laajempi. Runkona on vuosien saatossa kehittämäni raami, joka on auttanut minua päättämään, mistä tehdä tutkimusta ja mistä puhua erilaisille yleisöille.

Kun pidän esitelmiä, pyrin aina tarjoamaan kuulijakunnalle neljää erityyppistä sisältöä, olivatpa he sitten koululaisia, tutkijoita, eläkeläisiä, yritysten työntekijöitä, virkamiehiä tai poliitikkoja. Ensimmäinen on faktojen ja informaation taso.

Toisella tasolla ovat faktoista seuraavat johtopäätökset ja tulevaisuuden mahdolliset polut. Kolmantena tulevat omat henkilökohtaiset näkemykseni, jotka voivat olla vaikkapa konkreettisia esimerkkejä tai omakohtaisia kokemuksia. Neljäs ja monella tapaa tärkein sisältötyyppi on käsitteellinen kehys. Minulla on tapana kuvata sitä joulukuuseksi, jonka oksille esitykseni kuulijat voivat jälkeinpäin asetella koristeet eli vastaan tulevat yksittäiset uutistapahtumat. Näin he voivat vähitellen muodostaa merkityksellisen kokonaiskuvan nähdessään, kuinka koristeet sijoittuvat joulukuuseen.

On siis aika pystyttää tämän kirjan joulukuusi kuvaamalla ne trendit, joiden näen vaikuttavan keskeisesti Suomen, Euroopan ja maailman turvallisuuteen.

Ensimmäinen maailmanlaajuinen trendi on se, että globaalin turvallisuuden toimijat ja niiden väliset suhteet ovat muuttumassa. Mitä nämä toimijat oikein ovat? Ensimmäisenä tulevat todennäköisesti mieleen valtiot, mutta niiden lisäksi toimijoita on moneen junaan – ne voivat olla esimerkiksi yrityksiä, kansalaisjärjestöjä tai YK:n, Naton ja Euroopan unionin kaltaisia kansainvälisiä organisaatioita. Oma lukunsa ovat tahot, jotka rikkovat valtion väkivaltamonopolia: tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset sotilaalliset järjestöt, heimo- tai uskontopohjaiset vastarintataistelijat tai turvallisuusalan yritykset.

Toinen trendi ovat muutokset monissa perustavanlaatuisissa käsitteissä, joilla hahmotamme maailmaa. Mitä merkitsevät sellaiset käsitteet kuin demokratia, sota tai valtioiden keskinäisriippuvuus nyt 2020-luvulla? Kuinka valtioita tulisi johtaa? On myös tullut tarve kehittää uusia käsitteitä kuvaamaan muuttuvaa maailmaa. Tällaisia ovat esimerkiksi geotalous tai hybridioperaatiot, joskin tutkijana tiedän, että niidenkin sisältö on monilta osin tuttua historiankirjoista.

Kolmannen muutostrendin muodostaa joukko objektiivisia totuuksia, jotka vaikuttavat kaikkiin ihmisiin, joskin epätasaisesti. Tällaisia kiistattomia tosiasioita ovat esimerkiksi ilmastomuutos, teknologisen kehityksen vaikutus yhteiskuntiimme sekä kansainvälisten sopimusten lisääntyvä rikkominen.

Näitä kolmea trendiä – toimijoiden, käsitteiden ja objektiivisten totuuksien muutoksia – lähden nyt omasta näkökulmastani avaamaan.

TRENDI 1

Globaalin turvallisuuden toimijat ja niiden väliset suhteet ovat muutoksessa

Viimeisten reilun kolmensadan vuoden aikana valtiot ovat olleet kansainvälisen turvallisuuden keskeisimpiä toimijoita. Niiden hallitusmuodot ovat vaihdelleet: on ollut kuningaskuntia, demokratioita, autoritaarisia sotilaiden johtamia valtioita sekä henkilökultin ympärille rakennettuja diktatuureja. Valtiot ovat kontrolloineet sotilaallista voimankäyttöä ulkovaltoja kohtaan, ja useimmiten myös maiden sisäisen voimankäytön monopoli on ollut valtiolla. Kansainvälisen järjestelmän rakenne ja säännöt ovat nekin pääosin valtioiden käsialaa ja suunniteltu valtiopohjaista järjestelmää varten.

Valtioiden lisäksi pelikentällä on yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä sekä viimeisen reilun vuosisadan ajan myös kansainvälisiä järjestöjä. Kaikkien näiden välillä risteilee limittäisiä suhteita, jotka ovat nyt muutoksessa. Tämä puolestaan vaikuttaa turvallisuuteen niin kansallisella tasolla kuin alueellisesti ja globaalistikin.

Valtioiden välisten suhteiden kehitys

Valtioiden väliset suhteet muuttuvat ajan myötä. Nämä muutokset vaikuttavat yksilöihin ja yhteiskuntiin erityisen paljon

silloin, kun kyse on naapurivaltioista tai globaaleista suurvalloista.

Meidän aikaamme on luonnehdittu kasvavan suurvaltakilpailun aikakaudeksi, minkä trendin nähdään usein koskevan etenkin Yhdysvaltojen ja Kiinan välistä kilpailua. Monen suurin pelko on laajamittainen sota näiden kahden maan välillä, ja ydinaseiden aikakaudella tällaista tietenkin pyritään välttämään.

Suurvaltakilpailu on asetelma, joka on toistunut ihmiskunnan historiassa lukemattomia kertoja. Tunnetuista tapauksista voisi tehdä sen johtopäätöksen, että kun olemassa olevaa suurvaltaa haastaa nouseva mahti, siitä seuraa vääjäämättä sota. Toisaalta tästä säännöstä on ainakin yksi merkittävä poikkeus: kun Yhdysvallat ajoi maailmanmahtina Ison-Britannian ohitse ensimmäisen ja toisen maailmansodan välissä, maat eivät joutuneet keskenään sotaan. Nähtäväksi jää, toteuttavatko Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteet ikäaikaista kaavaa vai tätä myöhäistä rauhanomaista poikkeusta – tai kenties jotain aivan uutta rinnakkaiselon ja yhteistyön mallia. Joka tapauksessa on selvää, että Yhdysvallat pyrkii patoamaan Kiinan kasvavan vallan kielteisinä pidettyjä seurauksia, kuten tekee moni muukin valtio. Tätä dynamiikkaa käsitellään monessa tämän kirjan keskustelussa, samoin sitä, miten suurvaltakilpailu vaikuttaa Suomeen.

Toisaalta on älyllisesti köyhää typistää kansainvälinen politiikka yksinomaan kahden suurvallan väliseksi kilpailuksi – tämä yksinkertaistaa todellisuutta liikaa. Tällöin jätetään pois laskuista monia kokoaan vaikutusvaltaisempia valtioita, kuten Iso-Britannia, ja alueellisesti merkittäviä valtioita, kuten Indonesia. Lisäksi huomiotta jää joukko muita merkityksellisiä valtioiden välisiä suhteita: arvaamattomat kiistakumppanit Intia ja Pakistan, EU:n voimakaksikko Ranska ja Saksa, toisiaan

lähentyneet Israel ja Saudi-Arabia sekä Brasilia ja Argentiina, joiden suhteet ovat vaihdelleet poliittisten voimasuhteiden mukaan – vain joitakin mainitakseni.

Merkitystä on toki myös pienempien valtioiden välisillä suhteilla, kuten vaikkapa Suomen ja Ruotsin. Niillä ei ole globaalin turvallisuuden kannalta suurta roolia, mutta viime vuosikymmenen aikana niiden historiallinen suhde on saanut uuden kerrostuman, kun maat ovat merkittävästi syventäneet puolustusyhteistyötään. Tätä on edesauttanut tiivistyvistä yhteistyöstä kumpuava luottamus sekä se, että maiden poliittisten johtajien suhteet ovat lähentyneet hallituskoalitioista riippumatta. Nato-jäsenyyksien seurauksena maat tekevät entistä enemmän turvallisuusyhteistyötä myös muiden Pohjoismaiden ja koko Itämeren alueen valtioiden – paitsi Venäjän – kanssa.

Valtioiden ja ei-valtiollisten toimijoiden väliset suhteet

Valtiosuhteiden lisäksi on tärkeää seurata valtioiden ja ei-valtiollisten toimijoiden välisten suhteiden kehitystä. Ei-valtiollisia toimijoita ovat esimerkiksi yritykset. Valtioiden vuorovaikutus yksityisen sektorin ja yritysten kanssa on muuttunut merkittävästi etenkin viimeisen puolen vuosisadan aikana. Tämä koskee hallitusten suhteita sekä oman maansa yrityskenttään että globaaleihin suuryrityksiin.

Suurten kansainvälisten yritysten vaikutusvalta alkoi kasvaa 1970-luvulla kiihtyvän globalisaation sivutuotteena. Kasvua vauhdittivat edelleen 1980- ja 1990-lukujen yksityistämisaalto, sääntelyn purkaminen ja kylmän sodan päättyminen. Se, minkä alojen yritykset ovat käyttäneet suurinta valtaa, on vuosikymmenien aikana vaihdellut. Vielä 1980-luvulla kansainväliset energia-alan ja raskaan teollisuuden jätit olivat johtavia yritysvallojen käyttäjiä. Kun finanssialalla purettiin globaalia

sääntelyä 1980-luvun lopusta 2000-luvulle, yritysvallan pyramidin huipulle nousivat globaalisti toimivat rahoitus- ja investointiyritykset. Vuosien 2007–2008 finanssikriisi taas syöksi nämä yritykset pyramidin huipulta. Siitä lähtien suurten teknologiayritysten vaikutusvalta on käynyt vuosi vuodelta selvemmäksi, samoin niiden merkitys globaalille turvallisuudelle.

Suuryritysten valta on kasvanut valtioiden kustannuksella. Vaikutusvallan dynamiikka on kuitenkin monimutkaista: vaikka usein näyttää siltä, että yritykset ovat kahmineet valtaa itselleen, valtiot ovat sitä mielellään myös antaneet. Monella valtiolla on jo parin vuosikymmenen ajan ollut tavoitteena vähentää sekaantumista yritysten toimintaan ja edistää markkinataloutta. Samalla ne ovat antaneet yrityksille valtaa ja vastuuta, joka on ulottunut jopa yhteiskunnan kannalta kriittisiin toimintoihin.

Gloaalien teknologiajättien esiinmarssi on tapahtunut monella tapaa lähes vaivihkaa ja samalla julkisesti. Niin kutsutut Big Tech -yritykset eli esimerkiksi Alphabet, Amazon, Apple, Meta ja Microsoft omistavat tietotaitoa, kriittistä infrastruktuuria, dataa ja informaatiota, jotka kaikki itsessään jo tuovat valtaa. Kun nämä tekijät yhdistyvät merkittäviin rahavaroihin ja muihin taloudellisiin resursseihin, siitä seuraa yritysten vahva rooli myös globaalissa finanssimaailmassa, sekä subjektina että objektina. Big Tech on maailmanhistorian vaikutusvaltaisain yritysrypäs, ja se on pääosin amerikkalaisten johtama. Näiden yritysten tosiasiallinen valta yhteiskunnissa ja kansainvälisessä politiikassa on merkillepantava esimerkki valtioiden ja yritysten valtdynamiikan muuttumisesta. Itse huomaa usein miettiväni, miltä maailma näyttäisi, jos kaikki nämä yritykset ja niiden johtajat oikeasti tavoittelisivat voittojen lisäksi elinkelpoisempaa maapalloa.

Kannattaa kuitenkin pitää mielessä jo aiemmin mainittu lainalaisuus. Historian saatossa on havaittu, että silloin kun

valtioiden ja yritysten välinen suhde on muuttunut, se on useimmiten tapahtunut sen kautta, että valtiot ovat vapaaehtoisesti antaneet valtaa yrityksille – ei siksi, että yritykset olisivat onnistuneet varsinaisissa vallankaappauksissa. Historiasta tuttu esimerkki valtion yrityksille antamasta vallasta ovat Euroopan maiden Itä-Aasiassa toimineet kauppakonsernit, esimerkiksi brittien ja Alankomaiden Itä-Intian kauppakompaniat. Muistettakoon, että nämä yritykset saivat käyttää kaupallisen toimintansa tueksi väkivaltaa. Samaa konstia käyttivät myös kaapparit, jotka toimivat merirosvolaivastojen ja valtioiden virallisten laivastojen välimaastossa, sellaiset kuin Francis Drake Karibialla. Tästä päästäänkin seuraavan aiheen äärelle.

Väkivaltaiset ei-valtiolliset organisaatiot ja toimijat

Kansainväliseen turvallisuuteen vaikuttaa tavanomaisten yritysten ja järjestöjen lisäksi toinenkin ei-valtiollinen toimijarypäs: vaaralliset ja väkivaltaiset ei-valtiolliset organisaatiot, joita olen vuodesta 2008 saakka kutsunut lyhenteellä VEIVO (englanniksi DNGOs, *dangerous non-governmental organizations*). Kyseessä ovat sellaiset yritykset tai järjestöt, jotka haastavat sen periaatteen, että etenkin sotilaallisen voimankäytön monopoli on valtioilla.

Joidenkin näiden tahojen valta perustuu samaan seikkaan, joka mainittiin edellä: valtiot ovat antaneet tietyille yrityksille tai organisaatioille luvan käyttää omille asevoimilleen kuuluvaa materiaalia ja tappavaa voimaa. Syitä tähän voi olla monia. Toisinaan valtiot esimerkiksi eivät halua virallisesti sotkeutua operaatioihin, joiden ne kuitenkin näkevät tukevan omia kansallisia intressejään.

Väkivaltaisia ei-valtiollisia toimijoita ovat sellaiset muodollisesti yksityiset sotilasyritykset kuin venäläinen Wagner ja

yhdysvaltalainen, monella eri nimellä toiminut Blackwater sekä järjestäytyneet kyberrikollisjärjestöt. Esimerkiksi Wagner oli vuosia aktiivinen toimija ainakin puolessa tusinassa maassa Afrikan mantereella. Se on joko tukenut tietyn valtion autoritaarista johtajaa tai johtoon pyrkivää tahoa tai pyrkinyt turvaamaan arvokkaiden metalli- ja mineraalikaivosten ympäristöä. Korvauksena tästä kaivosten tuotteita on annettu venäläisten käsiin, ja he ovat sitten myyneet niitä kansainvälisillä markkinoilla. Saaduilla varoilla Venäjä on rahoittanut korruptiota sekä uusia, vastaavia operaatioita muualla, kuten Syyriassa ja Ukrainassa. Vaikka toimintaa on pyörittänyt muodollisesti yksityinen yritys eli Wagner, tavoitteena on ollut laajentaa Venäjän valtion vaikutusvaltaa etenkin Saharan eteläpuolella sijaitsevalla Sahelin alueella. Samalla Venäjä on pyrkinyt varmistamaan tiettyjen raaka-aineiden saannin ja lisäämään vientimahdollisuuksiaan, etenkin energia-, kaivos- ja aseteollisuuden tuotteiden vientiä. Mediaraporttien mukaan vuonna 2024 Wagnerin Afrikan-toiminta sulautettiin suoraan Venäjän puolustusministeriön alaiseen organisaatioon nimeltään Africa Corps. Jos nimi kuulostaa tutulta, niin kyllä: näyttää siltä, että Venäjän puolustusministeri on nimennyt nämä Afrikassa toimivat joukot natsi-Saksan Afrikakorps-joukkojen mukaan, jotka taistelivat toisen maailmansodan aikana Pohjois-Afrikassa.

Vaarallisiin ei-valtiollisiin toimijoihin kuuluvat myös terroristijärjestöt, kuten Lähi-idässä toimivat islamistiset Al-Qaida ja ISIS. Erona edellä mainittuihin on se, että ne eivät yleensä saa valtaansa valtioilta vaan taistelevat pikemminkin valtioita vastaan. Tietyissä yksittäisissä asioissa ne saattavat kuitenkin tehdä yhteistyötä eri valtioiden kanssa tai toimia vaikkapa jonkin valtion tiedustelulaitoksen siunauksella, jos sillä ja kyseisellä valtiolla on yhteinen vastustaja. Kyse ei ole välttämättä

selväpiirteisistä keskusjohtoisista organisaatioista, vaan Al-Qaida ja ISIS toimivat entistä enemmän verkosto- tai franchising-periaatteella: ne pyrkivät inspiroimaan ryhmiä tai jopa yksittäisiä ihmisiä toteuttamaan terroritekoja oman ideologiansa nimissä.

Viimeinen väkivaltainen ei-valtiollinen toimijarypäs koostuu vastarintataistelijoista ja eri maiden sisällissotiin osallistuvista ryhmistä. Näiden toimijoiden suhde valtioihin on monimutkainen. Joskus ne muodostetaan nimenomaan vastarintatoimintaa silmällä pitäen, ja toisinaan ne pääsevät vastarinnan seurauksena virallisen vallan pitäjiksi. Ne saatetaan myös syöstä vallasta, kunnes ne joissakin tapauksissa nousevat valtaan uudestaan. Erinomainen esimerkki tästä ovat talibanit Afganistanissa. Itselleni maan eri vallanpitäjien vaihtelua edustaa eräs Afganistanin asevoimissa palveleva kenraali, jonka kerran tapasin maan länsiosassa. Hän kertoi ylepäin, että oli elämänsä aikana palvellut noin seitsemää eri hallintoa, aina onnistuen vaihtamaan leiriä tarpeeksi ajoissa.

Sissejä ja kapinallisia on tietenkin ollut olemassa vuosisatojen ajan: kylmän sodan aikana sekä Yhdysvallat että Neuvostoliitto käyttivät hyväkseen muiden maiden vastarintataistelijoita osana laajempaa globaalia valtakamppailua ja tarjosivat niille muun muassa aseita ja taloudellista tukea. Nykypäivän esimerkki tällaisista ryhmistä ovat Jemenissä taistelevat huthikapinalliset. Jemenin huthit ovat saaneet tukea muilta valtioilta, kuten Iranilta. Sen turvin he ovat saaneet haltuunsa asearsenaalin, joka päihittää jopa monen maan asevoimien vastaavan. Huthit ovatkin pystyneet häiritsemään merkittävästi globaalia merenkulkua ja kauppaa vilkkaasti liikennöidyllä Punaisella merellä, koska he ovat voineet yhdistellä kehittyneitä lennokki- ja ohjusjärjestelmiä tavanomaisempaan sotilaalliseen toimintaan merellä. Ongelmaa ei ole saanut ratkaistua edes Yhdysvaltojen

johtama teknologisesti ylivoimainen laivasto, joka on koottu Afrikan sarven ympärille. Tämä johtuu huthien vahvan aseistuksen lisäksi myös heidän organisaatorakenteestaan, ”kotikenttäedustaan” sekä hajautetusta toimintamallistaan. Toisaalta moni maa on neuvotellut huthien kanssa erikseen, minkä seurauksena näiden maiden lipun alla seilaavilla aluksilla ei ole alueella hätää. Tilanteen monimutkaisuutta kuvaa sekin, että huthit nousevat tavalla tai toisella esille ainakin kolmessa tämän kirjan keskustelussa.

Valtioperustaiset kansainväliset organisaatiot ja yhteistyöfoorumit

Edellä on käsitelty valtioita ja monenkirjavia ei-valtiollisia toimijoita sekä niiden muuttuvia suhteita. Näiden lisäksi kolmas toimijatyyppejä ovat valtioiden väliset yhteistyötahot, jotka toimivat monenkeskisesti ja ovat tärkeä osa kansainvälistä järjestelmää. Suomen turvallisuuden kannalta keskeisimmät kansainväliset järjestöt ovat Yhdistyneet kansakunnat, Euroopan unioni ja Nato. Suuri merkitys on myös kolmella monenkeskisen yhteistyön foorumilla: NORDEFColla, JEFillä sekä Arktisella neuvostolla. Näistä NORDEFCON eli Nordic Defence Cooperation on pohjoismainen puolustusyhteistyöhanke, ja puolustukseen keskittyy myös JEF eli Joint Expeditionary Force, jossa ovat mukana Pohjoismaat, Baltian maat sekä Iso-Britannia ja Alankomaat. Arktinen neuvosto puolestaan käsittelee arktiseen alueeseen liittyviä asioita, ja sen jäseniä ovat Pohjoismaiden lisäksi Kanada, Venäjä ja Yhdysvallat. Kaikkien näiden organisaatioiden suhteellinen valta ja merkitys turvallisuuteen liittyvissä asioissa on ollut viimeisen vuosikymmenen aikana muutoksessa.

Edellä mainitut tahot ovat Suomelle tärkeitä, mutta niiden lisäksi maailmalla on myriadi muita koordinoitiryhmiä ja

yhteenliittymiä, jotka nekin vaikuttavat eri tavoin Suomen ja muun maailman turvallisuuteen. Virallisia mutta muodoltaan löyhiä ovat niin kutsutut G-ryhmät eli johtavien teollisuusmaiden G7 ja G8 sekä laajempi G20, joiden nimet viittaavat niiden jäsenten lukumäärään. Samantyyppisiä yhteenliittymiä ovat äskettäin laajentunut BRICS+, johon kuuluu Kiinan, Brasilian ja Etelä-Afrikan kaltaisia kehittyviä talouksia, sekä Aasian turvallisuuteen keskittyvät AUKUS ja QUAD. Jälkimmäisissä kahdessa ryhmittymässä valtiot, joilla on samansuuntaisia turvallisuusintressejä, pyrkivät syventämään yhteistyötä muutenkin kuin vain sotilaallisen turvallisuuden saralla – kummankin yhteenliittymän taustalla on ennen muuta halu padota Kiinan mahtia. AUKUSissa ovat mukana Australia, Iso-Britannia ja Yhdysvallat ja QUADissa puolestaan Australia, Japani, Yhdysvallat ja Intia – jälkimmäinen on myös osa BRICS+-ryhmittymää. Jäsenyys jossain yhteenliittymässä ei siis välttämättä anna selvää kuvaa minkään tietyn maan koko turvallisuusverkostosta tai -politiikasta.

Kansainvälisistä järjestöistä kuulee usein sanottavan, että niistä jokin on tehnyt jotain tai esittänyt johonkin asiaan tietyn kannan. Tosiasiassa nämä järjestöt toimivat yhdenmukaisesti vain harvoin. Kansainvälisten yhteenliittymien toiminta perustuu aina niiden jäsenten haluun ja kykyyn ponnistella yhteisten asioiden hyväksi. Vakiintuneemmilla järjestöillä, joilla on oma sihteeristönsä, on toki myös järjestön omat intressit ja tavoitteet, jotka eivät aina kohtaa yksittäisten jäsenten intressien ja tavoitteiden kanssa.

Voidaan esimerkiksi sanoa, että sotilasliitto Naton kanta johonkin asiaan on tietynlainen, ja siteerata liiton viimeisimmän huippukokouksen julkilausumaa. Todellisuudessa Naton jäsenten välillä voi olla merkittäviä eroja vaikkapa tulevaisuuden toiveiden suhteen, jolloin yhteinen julkilausuma

on jäsenten välillä aikaansaatu kompromissi. Esimerkiksi Yhdysvallat on jo vuosikymmeniä peräänkuuluttanut tasapuolista taakanjakoa Natossa: se haluaa, että eurooppalaiset jäsenmaat osoittaisivat lisää resursseja yhteiseen puolustukseen ja kehittäisivät kukin omaa kansallista sotilaallista suorituskykyään. Kun otetaan huomioon, että moni eurooppalainen Naton jäsen viittasi tälle toiveelle kintaalla vuosikymmenien ajan, voi kysyä, mikä ”Naton kanta” asiassa oikeastaan on. Uusi konsensus taakanjaosta alkoi muodostua 2010-luvun lopussa, mutta vasta Venäjän laajamittainen hyökkäys Ukrainaan vuonna 2022 ja Yhdysvaltojen presidentti Donald Trumpin toinen valtakausi vuonna 2025 ovat saaneet aikaan sen, että Naton eurooppalaiset jäsenmaat ovat satsanneet omaan puolustukseensa merkittävästi aiempaa enemmän. Toisaalta juuri kun Nato oli suhteellisen kollektiivisesti saavuttanut yhteisen sitoumuksen, Donald Trump asetti kesällä 2025 jälleen uuden puolustusmenotavoitteen, minkä seurauksena Nato-maiden intressit ja sitoumukset ovat jälleen yhtä levällään kuin ne kuuluisat eväät.

Kansainväliset järjestöt muutosten myrskyssä

Suomelle keskeisimmät kansainväliset organisaatiot ovat siis edellä mainitut kolme plus kolme: elintärkeät YK, EU ja Nato sekä kakkosketjussa NORDEFKO, JEF ja Arktinen neuvosto. Kaikki nämä ovat viime vuosikymmenen aikana käyneet läpi merkittäviä muutoksia ja kehityskulkuja.

YK on saanut oikeutettua kritiikkiä siitä, että sen turvallisuusneuvosto ei kykene täyttämään sille peruskirjassa annettuja tehtäviä. Tämä johtuu siitä, että neuvoston pysyvien jäsenten veto-oikeus estää kyseisille maille epämieluisat päätökset. Käytännössä esimerkiksi pysyvät jäsenet Venäjä ja Kiina ovat estäneet neuvostoa reagoimasta Syyrian sisällissotaan ja Venäjän hyökkäykseen Ukrainaa vastaan: kun päätöslauselmia

näistä konflikteista ei ole syntynyt, kansainvälinen yhteisö ei ole saanut oikeutusta tarttua viime kädessä sotilaallisiin toimiin konfliktien ratkaisemiseksi. Myös Israelin ja Palestiinan välisessä konfliktissa YK:n kädet ovat olleet varsin sidotut, koska neuvoston pysyvä jäsen Yhdysvallat on Israelin läheinen liittolainen. Israelin ja Palestiinan tukijoiden välinen vastakkainasettelu on näkynyt YK:ssa käytetyissä ilmauksissa yhä kärjekkäämmin Gazan sodan alettua vuonna 2023. Tätä kirjoittaessani jotkut puhuvat kansanmurhasta (*genocide*), toiset humanitaarisesta katastrofista ja kolmannet taas tarpeellisesta terrorismin vastaisesta kamppailusta, joskin jälkimmäinen joukko on käynyt aina vain pienemmäksi.

Turvallisuusneuvoston uudistamisesta onkin keskusteltu. Esimerkiksi Afrikan ja Etelä-Amerikan vaikutusmahdollisuuksien lisääminen saa monella suunnalla kannatusta. Mutta vaikka uudistusten tarve on ilmeinen, on silti todennäköistä, että turvallisuusneuvosto ei nykyisenä suurvaltakilpailun ja konfliktien aikana uudistuksiin kykene. Pysyvät jäsenet nimittäin eivät ole halukkaita luopumaan omasta merkittävästä vallastaan.

Aika ei kuitenkaan ole ajanut koko YK:n ohitse, vaan monet sen alaiset järjestöt, kuten maailman elintarvikeohjelma (WFP) ja YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö (UNESCO) ovat edelleen eittämättömän tärkeitä. Myös laillisesti itsenäiset mutta YK-järjestelmään kuuluvat, kansainväliseen ilmailuun ja merenkulkuun liittyvät järjestöt (ICAO ja IMO) ovat tärkeitä. Samoin merkitystä on sillä, että YK:n yleiskokous toimii kaikkien maailman valtioiden äänitorvena ja diplomaattien kohtauspaikkana. YK on siis ilman muutoksiakin maailman turvallisuudelle tärkeä. Sen huomaisimme viimeistään, jos se häviäisi tyystin diplomaattiselta kartalta.

Euroopan unioni puolestaan on osoittanut YK:ta suurempaa kykyä muuntautua. Tai ehkä voisi pikemminkin sanoa, että eri

maiden poliitikot ja virkamiehet ovat saaneet tuon muutoksen aikaan omilla toimillaan. EU:n alkuperäisenä ajatuksena oli toimia rauhanprojektina ja yhteisenä kauppa-alueena, ja ajan myötä mukaan ovat tulleet yhteiset markkinat, suhteellisen vapaa liikkuvuus ja demokratiaan perustuvat yhteiset arvot. Muutos on tapahtunut hitaasti ja kompuroiden, mutta kuitenkin tapahtunut. Koska EU:n mukanaan tuomat hyödyt ovat olleet moninaiset niin jäsenmaille erikseen kuin koko unionille yhteisestikin, EU on kestänyt viime vuosikymmenen kriisit, joita talous, ihmisvirrat, Ison-Britannian EU-ero brexit, globaali pandemia ja sota Euroopassa ovat aiheuttaneet. Samalla kriisit ovat pakottaneet unionin kehittymään.

EU:sta on tullut merkittävää geotaloudellista valtaa käyttävä toimija, jolla on työkalut vastata kansainvälisen kaupan häiriöihin tai halutessaan sanktioida isoja yrityksiä, jotka toimivat EU-kansalaisia kohtaan väärin tai laittomasti. EU:lla on siis muskeleita ryhtyä toimiin, joihin yksittäisen valtion voimavarat eivät välttämättä riittäisi. Lisäksi EU on jo merkittävä toimija ylikansallisten ongelmien ratkomisessa, esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunnassa. Siitäkin on merkkejä, että unionista on tulossa merkittävämpi toimija energia- ja informaatiomarkkinoiden toiminnassa ja yhteiskuntien resilienssin vahvistamisessa. EU on myös entisestään yhtenäistynyt: Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen seurauksena EU on pysynyt yhtenäisenä jopa puolustukseen liittyvissä asioissa, minkä lisäksi se on osoittanut halukkuutta lisätä painetta sisäisiä häirikköjä kuten Unkaria kohtaan, jotta ne seurasivat yhteisesti sovittuja sääntöjä.

Myös puolustusliitto Nato on muuttunut viime vuosikymmenen aikana huomattavasti. Kriisinhallintaan keskittyvästä, ei kovin yhtenäisestä sotilasorganisaatiosta on muokattu puolustusliitto, jolla on suhteellisen vahva konventionaalinen

ja ydinasepelote sekä konkreettiset suunnitelmat jäsentensä puolustamiseen. Ne jotka sanovat, että Nato on nyt palannut juurilleen kylmän sodan aikaiseen tehtävänsä, eivät ole väärässä, mutta lähes kaikki muu on kyllä muuttunut sitten kylmän sodan päivien. Jäseniä on nyt lähes kolme kertaa enemmän, ja Nato kattaa melkein koko Euroopan. Jäsenmaiden yhteiskunnat ja talousjärjestelmät ovat kehittyneet, ja niiden asevoimat pohjautuvat useimmiten täysammattiarmeijoihin. Lisäksi merkittävä osa Naton jäsenmaista on keskenään poliittis-taloudellisia liittolaisia Euroopan unionin jäsenyyden kautta.

Sain itse ensi kosketuksen Naton muutospaineisiin vuonna 2008, kun osallistuin Tartossa Baltian maiden turvallisuutta käsittelevään konferenssiin. Siellä erään Baltian maan korkea virkamies päätyi tilittämään julkisesti sitä pettymystä, jonka kaikki kolme Baltian maata olivat kokeneet liittyttyään Natoon vuonna 2004. Ne tajusivat tuolloin yllätyksekseen, ettei puolustusliitolla ollut todellista kykyä tai edes suunnitelmia Baltian maiden puolustamiseksi. Vuonna 2008 Venäjä oli juuri osoittanut valmiutensa hyökätä naapurimaahan, Georgiaan, ja sota oli hädin tuskin ehtinyt päättyä. Niinpä Baltian maiden kritiikki Natoa kohtaan oli mitä ymmärrettävintä. Silti asian tuominen julki sokeerasi konferenssin kuulijakuntaa. Pian balttivirkamiehen puheenvuoron jälkeen eräs korkea-arvoinen brittiupseeri nousi seisomaan ja sanoi rauhallisesti: ”Tämä ei ole oikea paikka tälle keskustelulle. Tiedätte, minne tulla Brysselissä, missä voimme käydä keskustelun suljettujen ovien takana.”

Baltian ja monen muunkin jäsenmaan toive siitä, että Nato laatisi kunnolliset puolustussuunnitelmat uusien jäsentensä suojaksi, ei heti toteutunut. Muun muassa Saksa jatkoi varovaista politiikkaansa, joka käytännössä esti Naton vahvistamisen. Tästä turhautuneena Yhdysvallat ja muutama muu liittolainen

toteuttivat vuosina 2009–2012 Baltiassa ja Itämeren alueella joukon harjoituksia, joiden tarkoitus oli osoittaa Virolle, Latvialle ja Liettualle, että Yhdysvallat olisi valmis tulemaan niiden tueksi, jos maihin hyökättäisiin. Samalla harjoitukset viestivät Venäjälle, että Nato vastaisi sen aggressiiviin toimiin.

Kun Venäjä vuonna 2014 aloitti sodan Ukrainassa ja valtasi Krimin, Nato sai painavan lisätodisteen Venäjän vihamielisyydestä ja strategisista tavoitteista. Seuraavan parin vuoden aikana Naton jäsenet tekivät joukon merkittäviä päätöksiä, joiden myötä liitto siirtäisi jälleen yhteisen puolustuksen toimintansa keskiöön. Tämä oli merkittävää myös Suomen kannalta. Ensinnäkin Nato ryhtyi parantamaan sotilaallista liikkuvuutta havaittuaan, että joukkojen ja varusteiden siirtely jäsenmaasta toiseen ei aina ollut rauhan aikana mahdollista. Asevoimien liikuttelun edellyttämä infrastruktuuri oli jätetty ruostumaan sodan jälkeen, eikä koko asiaa ollut huomioitu esimerkiksi uusia siltoja rakennettaessa. Tilanteen korjaaminen vaatikin jäsenmailta paljon työtä. Tehdyillä korjaustoimilla on myös Suomelle positiivinen merkitys, jos eteen tulee tilanne, jossa tänne pitää siirtää merkittäviä määriä sotilaita ja kalustoa.

Toiseksi Naton eri jäsenmaista tulevia pataljoonia alettiin kierrättää Puolassa, Latviassa, Liettuaassa ja Virossa, jotta muidenkin maiden joukot saisivat kokemusta Naton eturintaman maissa toimimisesta. Nämä niin sanotut eteentyönnetty joukot olivat konkreettinen kädenojennus Venäjän naapurimaille ja niiden turvallisuushuolille. Lisäksi Nato kasvatti nopean toiminnan joukkojensa määrää ja laatua ja perusti itäisimpiin jäsen maihin yksiköt koordinoimaan logistiikkaa sekä harjoituksiin ja operaatioihin tulevia vahvistuksia. Kaikki tämä on relevanttia yhä tänäkin päivänä, koska näin jäsenmaat sidottiin tiukemmin yhteiseen puolustukseen jo ennen vuotta

2022 ja Venäjän täysimittaista hyökkäystä Ukrainaan. Samalla vahvistettiin uskoa siihen, ettei Venäjä uhkauksistaan huolimatta uskaltaisi hyökätä Naton jäsenmaahan.

Suomi, joka ei vielä tuolloin ollut Naton jäsen, allekirjoitti puolustusliiton kanssa vuonna 2014 niin kutsutun isäntämaasopimuksen. Sen tarkoitus oli helpottaa esimerkiksi kansainvälisiin harjoituksiin osallistumista ja upseerien Nato-yhteistyötä. Vuonna 2022, kun Suomi oli hakenut Naton jäsenyyttä, isäntämaasopimus helpotti huomattavasti Suomen integroitua liittokuntaan.

2020-luvun puolessavälissä Nato on siis varsin erilainen puolustusliitto kuin kymmentä vuotta aiemmin. Sillä on kolme yksityiskohtaista, salaista puolustussuunnitelmaa, joissa on raporttien mukaan tuhansia sivuja. Suunnitelmien perusteella liittokunta ja yksittäiset jäsenmaat järjestävät lähes jatkuvia harjoituksia siltä varalta, että jokin Naton jäsenmaa joutuu hyökkäyksen kohteeksi. Jäsenmaat ovat myös korvamerkinneet joukkoja eri suunnitelmia varten. Lisäksi Nato-maiden puolustusbudjetit ovat kasvaneet merkittävästi: melkein kaikki niistä käyttävät puolustukseen vähintään kaksi prosenttia bruttokansantuotteestaan. Tarpeet ovat kuitenkin suuret, sillä niin sanottu puolustuskorjausvelka on Euroopassa yhä massiivinen. Satsauksia on omiaan kasvattamaan sekin, että Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump on uhannut Eurooppaa toistuvasti vakavilla seurauksilla, jos puolustusmenoja ei entisestään lisätä. Naton huippukokouksessa Haagissa kesällä 2025 jäsenmaat sopivatkin tavoitteesta käyttää viisi prosenttia bruttokansantuotteesta puolustukseen ja sitä tukevaan toimintaan.

Nato on siis palannut juurilleen puolustusliittona, mutta toki se on jatkanut entistenkin tehtäviensä toteuttamista. Esimerkiksi kriisinhallintaoperaatio Kosovossa on jatkunut vuodesta 1999, ja Irakissa on ollut käynnissä koulutus- ja

neuvonanto-operaatio vuodesta 2018. Afganistanista se vetäytyi tunnetusti syksyllä 2021 maan ollessa pääosin Talibanin hallinnossa mutta kaoottisessa tilassa. Näiden lisäksi Naton tehtäviä ovat myös kansainvälinen yhteistyö ja kumppanuusverkostojen ylläpitäminen. Kiinnostus yhteistyötä kohtaan onkin kasvanut viimeisen parin vuoden aikana niin Natossa kuin potentiaalisissa kumppanimaissakin. Syinä tähän ovat sota Ukrainassa sekä sotilaallisesti aiempaa epävakampi tilanne Itä-Aasiassa.

Luodaan vielä lyhyt katsaus kolmeen muuhun Suomelle tärkeään yhteistyöfoorumiin, NORDEFCOon, JEFiin ja Arktiseen neuvostoon. Myös ne ovat viime vuosina kokeneet muutoksia. Nordic Defence Cooperation NORDEFCO eli pohjoismainen puolustusyhteistyöhanke on viimeistään Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien myötä vakiintunut keskeiseksi Pohjoismaiden puolustusta vahvistavaksi elementiksi. JEF eli Joint Expeditionary Force oli alkujaan brittien ajatus, jonka pyrkimyksenä oli luoda samanmielisten ja sotilaallisesti suorituskkyisten pohjoiseurooppalaisten maiden yhteistyökehys. Se on jo nyt osoittanut merkityksensä ja valmiutensa toimia linkkinä kansallisen puolustuksen ja Naton välillä: se on esimerkiksi suojellut kriittistä infrastruktuuria Itämerellä. Arktisen neuvoston agendalle puolestaan ei kuulu sotilaallinen turvallisuus. Neuvosto on ollut Suomelle merkittävä yhteistyöfoorumi, mutta kun Venäjä hyökkäsi laajamittaisesti Ukrainaan vuonna 2022, Arktisen neuvoston yhteistyö Venäjän kanssa jäädytettiin. Vuosina 2023 ja 2024 neuvosto päätti kuitenkin käynnistää uudestaan tietyt projektit, jotka liittyvät esimerkiksi ilmastonmuutoksen tutkimukseen ja seurantaan arktisilla alueilla.

Näin olemme saaneet käsiteltyä ensimmäisen Suomen turvallisuuteen vaikuttavan trendin eli maailman turvallisuus-toimijoiden ja niiden välisten suhteiden kokeman muutoksen.

Euroopan turvallisuuden yhdestoista hetki.

Tutkija CHARLY SALONIUS-PASTERNAK kartoittaa kansainvälistä turvallisuustilannetta huippuasiantuntijoiden kanssa. Mihin suuntaan suurvaltojen tuulet nyt puhaltavat ja mitä Suomi voi tehdä?

Mitä voi oppia ihmisiltä, jotka ovat olleet päättämässä konfliktien ratkaisevista hetkistä? Kirjassa ajatteluaan avaavat huipputasen poliitikot, virkamiehet ja tutkijat, kuten presidentti Sauli Niinistö, puolustusvoimain komentaja Janne Jaakkola ja historioitsija Jared Diamond. Samalla perehdytään Charlyn omiin ajatuksiin turvallisuuspolitiikasta.

Keskustelut avaavat yllättäviäkin näkökulmia. Mitä seuraa siitä, että Kiina tuntee läntiset strategian klassikot mutta länsi ei kiinalaisia? Missä määrin Venäjän informaatiovaikuttaminen on ollut säheltämistä? Kuinka sukupuolineutraali kansalaispalvelus toimisi Nato-Suomessa? Miksi jotkut valtiot käyttävät operaatioissaan sotilasyrityksiä ja pikkurikollisia? Säilyisikö suomalaismedian toimintavapaus, jos meillä syttyisi sota?

Vaikka tulevaisuus on tuntematon, keskustelut antavat osviittaa siitä, mihin suuntaan maailma on menossa ja miksi.

9 789520 469832

www.tammi.fi

32.5

ISBN 978-952-04-6983-2